SPECIÁLNÍ ŠKOLA SKUTEČ

Speciální základní škola, mateřská škola a praktická škola Skuteč
Rubešova 531, 539 73 Skuteč IČO: 72048905
tel: 469 350 116 www.spzs-skutec.cz

Program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Školní rok 2025/ 2026

Environmentální výchova zahrnuje veškerou ochranu života na Zemi. Životní prostředí je vše, co se nachází kolem nás. Příroda nám dává vodu, kterou pijeme, potravu, kterou jíme, vzduch, který dýcháme. Každý člověk je součástí životního prostředí, které je potřeba chránit!

Hlavním cílem environmentální výchovy je vybavit žáky specifickými kompetencemi, které směřují k odpovědnému environmentálnímu chování, tj. takovému chování, kdy lidé berou při svém rozhodování v potaz dopady možných řešení na životní prostředí a zapojují se do aktivit určených ke zvýšení kvality životního prostředí a kvality vlastního života.

Odpovědné chování nelze ovlivnit pouhým předáváním znalostí o životním prostředí. Je ovlivňováno komplexem vzájemně provázaných specifických znalostí, dovedností a postojů, které se u dětí v různém období rozvíjejí a navazují na sebe.

Východiskem pro tvorbu strategie jsou dokumenty rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP): *RVP pro předškolní vzdělávání*, *RVP pro základní vzdělávání, RVP pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků LMP a RVP pro žáky se středně těžkým a těžkým MP a žáky s kombinací vad. RVP pro obor vzdělávání praktická škola dvouletá. Na základě těchto dokumentů bylo do školních vzdělávacích plánů zapracováno průřezové téma environmentální výchova.*

Předškolní vzdělávání

Rozvoj žáků zapojených do předškolního vzdělávání vychází ze vzdělávacích oblastí „Dítě a je tělo“ a „Dítě a svět“. V oblasti dítě a jeho tělo je záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti biologické stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům.
V oblasti dítě a svět je záměrem vzdělávacího úsilí učitele v environmentální oblasti založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.
Veškeré aktivity jsou voleny s ohledem na individuální potřeby a schopnosti jednotlivých žáků.

Základní škola

Splnění jednotlivých částí průřezového tématu bude evidováno v příloze třídní knihy, ve které je uveden přehled všech průřezových témat. Zde bude zaznamenáno datum splnění a podpis vyučujícího, dále pak bude přímo v třídní knize v kolonce u jednotlivých předmětů zapsáno splnění dané aktivity s uvedením data. Začlenění průřezového tématu do jednotlivých ročníků je uvedeno v následující tabulce. Názvy vyučovacích předmětů nejsou uvedeny celé, ale je užito těchto zkratek:

Základní škola:
- **Pu** Prvouka
- **P** Přírodověda
- **Vl** Vlastivěda
- **Ov** Občanská výchova
- **F** Fyzika
- **Ch** Chemie
- **Př** Přírodopis
- **Z** Zeměpis
- **Vv** Výtvarná výchova
- **Pč** Pracovní činnosti

Průřezové téma	Ročník								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA (EV)									
Ekosystémy					P			Z	Př
Základní podmínky života		Pu		P, Vl	P	Př, Z	Př	CH, F, Z	CH, F, Př, Z
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Pu							CH, Z	Ov, CH, Př
Vztah člověka k prostředí	Pč	Pu, Vv, Pč	Pu, Vv, Pč	Vv	P, Vl, Vv	Vv, Pč	Vv	F, Z, Vv	F, Př, Z, Vv

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
- přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa
- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
- poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí
- ukazuje modelové příklady jednání, která jsou žádoucí i nežádoucí z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje

- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni
- seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti
- učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
- učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů
- vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti
- podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
- vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí. Vede žáky k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

- **ekosystémy** − les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční význam lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo − město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- **základní podmínky života** − voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy - biodiverzita (funkce ekosystému, význam biodiverzity, její úrovně, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí,

principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

- **lidské aktivity a problémy životního prostředí** − zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vliv průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás i v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti, ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV); změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)
- **vztah člověka k prostředí** − naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci − instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a následky zvyšování rozdílu globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

<u>Základní škola speciální</u>

Průřezové téma je zakomponováno společně s ostatními průřezovými tématy do projektů. Název projektu, jeho realizace je v kompetenci třídního učitele daného ročníku, ve kterém je projekt zakomponován. Obsah jednotlivých projektů koresponduje s obsahem daného tematického okruhu průřezového tématu.
Projekty budou zpracovány do níže uvedené struktury návrhu žákovského projektu. Každý projekt bude uložen v třídní knize. Splnění jednotlivých částí průřezového tématu bude evidováno v příloze třídní knihy, ve které je uveden přehled všech průřezových témat. Zde bude zaznamenáno datum splnění a podpis vyučujícího, dále pak bude přímo v třídní knize v kolonce u jednotlivých předmětů zapsáno splnění dané aktivity s uvedením data.

ROČNÍK TEMATICKÝ OKRUH	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**	**10.**
Ekosystémy	Projekt				Projekt			
Základní podmínky života		Projekt				Projekt		
Lidské aktivity a problémy životního prostředí			Projekt				Projekt	
Vztah člověka k prostředí				Projekt				Projekt

STRUKTURA NÁVRHU ŽÁKOVSKÉHO PROJEKTU

Název projektu	Název má být stručný, výstižný, žákům zcela srozumitelný a blízký, aby je zaujal. Má naznačovat obsah projektu.
Autor/autoři **Realizátoři z řad pedagogických pracovníků školy**	Uvedeme, odkud byl projekt převzat nebo jména tvůrců projektu z dané školy. Dále napíšeme, kteří vyučující se budou na realizaci projektu podílet, a kdo z nich je vedoucí týmu.
Cílová skupina žáků	Zde napíšeme, komu je projekt určen – jakému oboru vzdělání, ročníku nebo skupině žáků.
Typ projektu	Podle typologie žákovských projektů (viz prezentace Projektová metoda a její využití v SOŠ a SOU) uveďte typologii tohoto projektu.
Anotace v podobě obecného cíle projektu	Napíšeme základní ideu projektu a jeho hlavní obsahové zaměření. Rozsah – stručně, do několika řádků.
Specifické cíle projektu	Rozepíšeme cílovou strukturu projektu v oblasti poznatkové, postojové i výcvikové včetně rozvoje KK, případně aplikace PT. Pokud je projekt obsahově zaměřen na učivo ŠVP, uvedeme výsledky vzdělávání z odpovídající části ŠVP.
Výstup z projektu	Uvedeme finální výstup z projektu (výrobek, časopis, text, akci, …).
Přepokládané činnosti žáků a s nimi spojené výukové metody	Popíšeme hlavní činnosti žáků při práci na projektu (např. práce s texty různého charakteru pro získání a vyhodnocení informací, tvorba návrhu řešení, tvorba výrobního výkresu, ruční obrábění …, čištění a povrchová úprava, cvičení k prezentaci projektu, návrh plakátu k projektu, tvorba textu zvacího dopisu, … a ta podobně podle charakteru daného projektu). Uvedeme hlavní výukové metody, které budou použity při realizaci projektu. Dbáme na to, aby škola používala pokud možno jednotnou klasifikaci výukových metod (škola si vybere ze známých a aktuálních klasifikací výukových metod tu, která ji nejvíce vyhovuje).
Organizace projektu	Popíšeme organizaci projektu – např. uvedeme předměty, které budou do projektu zapojeny, popíšeme časový sled prací na projektu a další organizační záležitosti.

Vyučovací prostředky	Uvede hlavní vyučovací prostředky (didaktická média), které daný projekt vyžaduje. (Např. PC, nástěnka, literatura ze školní/veřejné knihovny, určité strojní, materiálové a další vybavení atp.)
Způsob prezentace projektu	Uvedeme, jak s postupem praxí na projektu seznámíme ostatní žáky, školy, rodiče, veřejnost, …
Způsob hodnocení	Stručně popíšeme, kdo a jak bude výsledky projektu hodnotit. Nezapomeneme na hodnocení samotnými žáky, kteří na projektu pracovali.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí porozumění vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy
- poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí
- ukazuje modelové příklady jednání, která jsou žádoucí i nežádoucí z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje
- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- vede k odpovědnosti k ochraně přírody a přírodních zdrojů
- podněcuje aktivitu, toleranci, a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

- **Ekosystémy** − les (les v našem prostředí, význam lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru); lidské sídlo − město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- **Základní podmínky života** − voda (význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda); ovzduší (význam pro život na Zemi, čistota ovzduší); půda (zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí); ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy; energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, vlivy na prostředí, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

- **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** − zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam vlivu dopravy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž); průmysl a životní prostředí (vliv průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek, ochrana přírody při masových sportovních akcích); změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit)
- **Vztah člověka k prostředí** – naše obec (přírodní zdroje, způsoby využívání, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, možnosti a způsoby ochrany zdraví)

Praktická škola dvouletá

Splnění jednotlivých částí průřezového tématu bude evidováno v příloze třídní knihy, ve které je uveden přehled všech průřezových témat. Zde bude zaznamenáno datum splnění a podpis vyučujícího, dále pak bude přímo v třídní knize v kolonce u jednotlivých předmětů zapsáno splnění dané aktivity s uvedením data. Začlenění průřezového tématu do jednotlivých ročníků je uvedeno v následující tabulce. Názvy vyučovacích předmětů nejsou uvedeny celé, ale je užito těchto zkratek:

Praktická škola dvouletá: **ČaP** Člověk a příroda
Prč Pracovní činnosti
Vkz Výchova ke zdraví

Průřezová témata	**Ročník**	
	1.	**2.**
ČLOVĚK A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (ČŽP)		
Ekosystémy		ČaP
Základní podmínky života	ČaP	
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Prč	ČaP, Prč
Vztah člověka k prostředí	ČaP, Prč	Vkz , Prč

V průběhu celého školního roku:

- předávání znalostí a dovedností týkajících se problematiky životního prostředí a veškeré ochrany života na Zemi (vybavit žáky dovednostmi tak, aby je mohli použít i v praktickém životě)
- rozvíjení pozitivních vztahů člověka k životnímu prostředí (správné jednání a chování k životnímu prostředí)

- zahrnování témat týkajících se nejen ochrany přírody, ale i řešení ekonomických, technických a sociálních problémů na Zemi
- aktivně se zapojovat do péče o životní prostředí a podněcovat aktivitu a tvořivost žáků
- rozvíjet úctu k živé a neživé přírodě a odpovědnost za své jednání a chování vůči přírodě
- domýšlet důsledky při zásahu do přírody
- podněcovat žáky ke zdravému životnímu stylu a k přesvědčení, že zdraví a zdravé životní prostředí stojí na předních místech žebříčku hodnot
- chránit zdraví své i druhých, dbát ohleduplnosti v mezilidských vztazích
- zahrnovat aktivity a činnosti probíhající ve škole v rámci organizovaného času i volnočasových aktivit

1. Oblast školní

Použité metody a formy:

- výklad, diskuse, demonstrace, pokus, projekt
- využívání školního pozemku a okolí školy k praktické výuce
- učení se v přírodě (nejbližší okolí školy)
- školní ekologické projekty
- dle aktuální nabídky a možností:
  - ✓ pobytové programy zaměřené na EVVO
  - ✓ výukové programy ekologické výchovy prováděné ve střediscích ekologické výchovy
  - ✓ vzdělávací programy muzeí, správ chráněných krajinných oblastí, zoologických zahrad, občanských sdružení
  - ✓ pořádat exkurze a výlety po naučných stezkách (poznávání přírody v okolí Skutče)
  - ✓ poznávání přírody regionu,

Použité pomůcky:

- učebnice
- pracovní listy
- odborná literatura dle dostupnosti a probíraného tématu
- vybavení učebny informatiky a jejího softwaru
- vybavení dílny
- vybavení zahrady

- využívání školního pozemku a okolí školy k praktické výuce
- fotoaparát, kamera
- další dle potřeby

Aktivity v průběhu školního roku:

- třídění odpadů
- adaptační pobyt (druhý stupeň)
- přespávání ve škole
- dle možností návštěva záchranné stanice živočichů Pasíčka
- účast na programech EVVO dle aktuální nabídky
- využívání přírodnin a přírodních materiálů k výtvarnému tvoření
- důsledně dbát na šetrné využívání energií a vody
- **rozvíjet kladné mezilidské vztahy:**
    - ✓ předcházení agresivitě a šikanování mezi dětmi
    - ✓ spolupráce s protidrogovým centrem, policií (besedy, přednášky)
- **vést ke zdravému životnímu stylu:**
    - ✓ zdravá výživa a zdravý způsob života
    - ✓ rozvoj tělesné stránky žáka
    - ✓ účastnit se sportovních akcí školy
- **účast na významných dnech:**
    - ✓ 21. září „Ukliďme svět“ navazuje školní akce „Pomáháme přírodě 22. – 26. září“
    - ✓ 16. listopadu – Mezinárodní den tolerance
    - ✓ 21. března „Ukliďme svět“ navazuje školní akce „Pomáháme přírodě 24. března – 28. března“
    - ✓ 22. března – Světový den vody
    - ✓ 22. dubna – Den Země
    - ✓ 5. června – Světový den životního prostředí

2. Oblast mimoškolní

- spolupráce s ochránci přírody, myslivci a rybáři
- spolupráce s Ekocentrem PALETA a dalšími organizacemi

- hodnocení programu EVVO ve spolupráci s vedením školy a ostatními členy pedagogického sboru, další rozvoj vzdělávání v oblasti EVVO

Ve Skutči 1.září.2025

Mgr. Aleš Marboe